

ווארענ-בעריכט.

געמיינע-געשאפט פאם 1 סעפטעמבער.
דאס איינציקסטע אין וויצען וואר היינט ערשיינט.
דיא איינציקסטע פון 35,000 מעטער-געמיינע-
קויפליכט לענדאפט. — עס ווארדן דערמיטן 35,000 מעטער-געמיינע-
צו נאכשטערנען פרייען ערקויפן:

Table with 4 columns: No., Name, Price, and other details. Includes names like 'באשקאער' and 'פרייען פון 100 קוואדראט'.

קאן פאן 9 נולד, 80 קר בוז 9 נולד, 95 קר.
געראטע פוסטער פאן 6 נולד, 25 קר בוז 6 נולד
65 קר, בעינער פאן — נולד — 6 קר בוז — נולד — קר.
בוייע פאן — נולד — 6 קר בוז — נולד — קר.
הא פער פאן 6 נולד, 15 קר בוז 6 נולד, 40 קר.

ווינער שלאכטפוע-מארקט פאם 31 ארינסט.
דער אויפטיילע בערגונ 489 שטיק, אונד צוואר:
2812 אונדארשייע 1112 נאלוישע אונד 585 דייטשער
דאסע, דאונטער 455 שטיק ביינדרליעה, און פאלע-רוב-
ליכען אויפטיילעכע וואר דאס טענדענץ פלויא, דאס פרייע
שטימען אונד 2 פל, אונד בעזאלטע: אונדארשייע צאכען צו
פל — 54, בוז פל 64,50; נאלוישע צו פל — 54, בוז פל
64, דייטשע צו פל — 56, בוז פל — 64, (אללע פער
100 קוואדראט).

הוינענבלאווע, ווייניסטי, געלאטינע, נליצערין,
ווייניקעסע, ענטווייערונגס-פולפער, אונדארליכע
וויינפארבען, וויינלארונגס-פולפער.

מסטעל גענען אללע וויינקראנקהייטען
ביערטסטע- אונד האלעפוסען
פערקארמנס- אונד פערקאפולונגס מאשינען
נומימילייכע,
אללע געראטהשאפטן אונד אפאראטע פיר דאס
קעללע-וויינשאפט ביללונגס ביא

ARNOLD WARRICH
Budapest, VII., Tabakgasse 1. vis-à-vis dem ir. Tempel.
אפטייע פיער: עסענצען אונד אטהערישע אלע
צו ערשיינען פאן רוס, שליוואוויטין, טרעבער, אונד
לאנעבראטשווין, אללען פארשען לוקארען אונד עססני
אויף קאלטע וועגן אונד אפאראטע.
פרייזקראנטע אונד מאניפולאציאנס-ביכער
גראטיס אונד פראנקא.

III. האבט-לאגע. —
ביא דער נעכטריגען ציעהונג פילע דער הויפט-טיע-
פער מיט 10,000 נולדען אויף סעריע 2968 נומ 85 אונד דער
צווייטע טיעפער מיט 1000 נולדען אויף סעריע 571 נומ 43
(שלוס פאלט).

קליינע אנצייגען.

אין דיעזער הוברק קאסטע יעדעס איינפאכע ווארט 2 קר
יעדעס מיט 6 פערטען ביינשטאבען נעדרקייטע ווארט
3 קר, אונד דאס איינציגע אויך מיט איינער דויליכען ארעסטע
אונגעבען און מיטען דאפיר ספארטא 30 קר און שטעמעל-
נעכידע ענטריכטע ווערדען. — אויסקונסט איבער דאס א-
זיענען ערשיינען דאס ארטיסטראציאן אונדערעס בלאטטעס.
יעדעס אונגעבען שלוף; שריפטליכע אויסקונסט ווערדען יע-
דאך נור געגען איינגענונג דער נאשהינען פאסטראקע ערשטליש

פערטרעטונג
ווסט אויך בודאפעסטער ווענער
קויפאנען דער נאשהינע-
פאלט אויך קויפאן אדער
פארענליכע נושטענהונג צו-
פערשיינען האט. בראנט נליכע-
נלישע דאס אויך אין אללעס
בעוואונדערטע בויך. נעפאלע-
אנטיאטע אונד אונד אונד
קעסערעיאן דיען בלאטטעס.

צוויי קנאבען
ווערדען ביא איינער א-
שטארנען יידישען פאמיליע
היער אין ווא-פסט און
נאנע פערשליענע נעכא-
מען. עקספיענא אונדער 10
אין דאס עקספיענא דיענע
בלאטטעס.

אויפטרעטען
פיר מצבות, העבראיש-דייטש
אדער אונדארשיי און פרא-
אדער אין ווערדען אויך מיט
אבאקאטאן, ווערדען צו
מאכענען דיינען פערפאסט.
בעשעלענען ווען דאס דאס
דערקאנאן דיענע בלאטטעס
צו ריכטען.

אין ציעמליכער בעל-
מוסא.
קרא ווקע על ימים נדמים
הביעל ווינשט און איינע א-
שטארנען איהראקאטע נע-
מיידע צום פראקע-פאר-
שעפן צו ווערדען. ביינע-
ליכע אפטייע און דאס עקס-
דיענע בלאטטעס פיר

הערויף ערטרופ פערטוידער דר ווילעלם
1 ו א ל פ דאס ווארט. ער בערענע זיך אויף דאס
ערקלארונג דער פרייה דעם אנגעקלאנטען. דאס ווא
דעמולעבען פערצויע אונד זיינע בעשטראפונג
ניכט ווינשע. ער זאמע אונטער אנדערעס: זיינע
אנגעקלאמע ליעכט אונד ליעכט נאך הויפט זיינע
נאמטן, זיינע איינער-רובט אונד זיינע קראנקהייט-
אבער קיין פערברעכען. וואס ער אין זיינע וואטה
אונד איינער-רובט נעזאמט האט-קאנ ניכט אלס איינע
זאלכע איינער-רובט בעטראכטע ווערדען. אויס וועל-
כער מאן דען פערברעכענען פאראמיין פאלענען
קאנמען. אלס טרייבער איינמאל צו זיינער פרייה
קאם. פאנד ער אויף אירעם מישע אויך בוך מיט
דעם מיטל: "דיא קונסט מאנגער פערליעכע אונד
מאכען." דאס ער דא איינער-רובט אונד וויטהער
ווארדען. אויס קיין זאך נראמע וואונדער. אין שרי-
בער. דער פערנעבל זיינע פרייה ביא דער באהן
ערווארטעס האמטע. דער דאס מיט איינענען א-
רען דערקאנען. ווען זיינע פרייה דען ווירטשאפט-
בעמאטען ווינקלער בייס מיינפאמען
קארל קארל גערופען האט. מוסטע דאס
ערבישטערונג אירען האכסטען גראד עררייכען.

נאן אויס דאס אורטויל געפאלט. טרייבער
ווייר זיינען פעהל-מארט אירע ווייר-נודוך ביססען
אונד דעננאך קאנן דא שולד ניכט נאכין אויס
אללען ביינעמסטען ווערדען. איינען בעדייטענען
שויל דאפאן מוס זיינעם שווערפאמער צונע-
שריענע ווערדען דעם מיטלסט פערשפראכע אונד
קינע גענעבען. זאמיט דאס עלענד מיט פערשל-
דעם האט. ווען ער זיינע מאכטער פראזאצאן
וואלפט אונד צו פאלט אונד דאס ער דאס און
זיינעם שווערפאמער נעמישט. מוסטע ער מיט
אללען מיטטעלן צום צוזאמענלעבען דעם ער-
פאררעם ביטראנען. ער האמטע זיינע מאכטע.
איינפאלגען מיטסטען. דאס זיא זיך אין דאס נע-
שעהנע צו פיענע. אירעם מאנגע אונד ער-
טרייע צו בעווארען אונד זיך ניכט אירעם צו קי-
מען דאס וואס און מאן מאנגער פערליעכע מאכע.
האמטע פרייה אדעלע שיינער און הויזע אירער
עלמערן איינע וואהראמט יידישע ער-ציעהונג נע-
קאסען אונד ווארע עס מיט אירעם מאנגע ניכט
זא ווייט געקאממען. האמטע דא איינע אהונג נע-
האמט פאן דער יידישער רענעל: שיקר הון הרבל
הוייבן דאן האמטע זיא אלל אונד זיינען אדער-
פערלענט. אירעם מאנגע דער אויף איר-רענע נע-
ארטדען וואר. פאם קאנען פערנע צו האמטע. אין
וואהראמט יידישע פאמיליען האט נאך אימטער
דא נומע פרייה דאצו ביינעמאנען. דען קאנען
מאן צו בעסטען.

בייעפאסטען דער דערקאנאן.
הערן א ש אין נראטווארדון: ווען בעשטאטענען
אירען דאקטער דען עספאנא. — הערן ד' מי און מועא-
דאמ: דא אויס ניכט צו האלען. דער בעשעפער-
אויס אין אפטיק אונד האט קינע אקטיוו צוויינע-
— הערן א ש אין נ-באמטקו: ווא דער צאנע-מארף
נולד, דאס ניכט עס קינע ווערדען קאנען. — פלונג
אין העלמטען: ווען בעשעפער-מאנע זיך נור דארטן
ווערדען אונד זיך אויף דאס יידישע פאלקסבלאט בערענען.
אונדער פאסטראקע קאנן נאן דאס עכעפאלט פערנען
דען. — מושינס און אן: ווער נומ: ווען פיערען ער-
יעסע דא פערפאסטענליכע ניכט פיר אונגעניג. — הערן
ע צו און מ-פרייע: ניכט געקאנען. הערן ד' מי און
הויסט: דאס ערשטען זיא דאך ביא יעדע מאנ-שטאנאן
וער ליכט. — הערן ד' מי און סאבאלאב: ווערדען זיא
זיך אן הערן ד' מי ליכט ווען מאלנאסט נומ 4. —
הערן ד' מי און ד' מיכט געקאנען. — הערן דע נעכידע
לעוון אין נ-מאפאלטשאן: ערזאלשען. בעסטען דאן!

פערלאנגען.
I. ציעהונג דער אפטייע קרעיש-לאגע. —
ביא דער נעכטריגען ציעהונג פילע דער הויפט-טיע-
פער מיט 150,000 נולדען אויף סעריע 2290 נומ 95.
(שלוס פאלט).
II. אפטייע אדער קרעיש-לאגע. —
ביא דער נעכטריגען ציעהונג פילע דער הויפט-טיע-
פער מיט 15,000 נולדען אויף סעריע 5194 נומ 49.
(שלוס פאלט).

גראטוראציאנס-קארטען
לראש השנה!

שנת: נבטתו בך קהל יודעי שמך לפיך.
אנערקאנט בעסטע אונד ביללעכטע בעזונג-קוועללען!

איינען וועל טרוף !!!

האבען זיך דא וויקארישען טראטוראציאנס-קארטען זייט יארען ערווארבען. דא זאלכע מיט בעזונדע-
רע פארליעבע עקספערט אונד פאן קינער קאנקורענץ אויך נור אנטהאלטענע ערשיינע ווערדען. דא
פערזאנליכע אויסוואהל וועלכע זיך וועדער דורך צאל לרייכע אריינלעבן ערליכע נלייכע
ען איינצינעס. די שטימע וועלכע דא קומטען ערווארבענען איבערטרעפפען. פרייזקראנט פער-
זענדע אויף פערלאנגען אן ווערערפערקויפער גראטיס אונד פראנקא. נלייכע צייטען עמפערלע מיניען פאן
דער נעזאמטען יידישען פערסטע איבערהאט לאבענד בעשטראכענען. אין 10 פארבען אויף קארטאן
48+36 צמט גראטוראציאנס-קארטען אריינלעבן ערליכע נלייכע צייטען עמפערלע מיניען פאן

יידישען וואנד-קאלענדער (לוח) פיר דאס יאר 5652

פראנקא געגען פארדענע איינגענונג פאן 80 פל אדער 50 קר אסט ווארונג אין מאקען (אויס-
לאנד מארק 1). דער קאלענדער אויס אונדארשיי און ווערדענער. אלס דאס קאלענדעראויס פיר דא
פאלגענען יארע נראטוראציאנס-קארטען. ווערדענערפערקויפער ערזאלשען ביא בעזונג
פאן 10 שטיק אדער דאס וואנד-קאלענדער.
דייער קאלענדער בילדעט צונליך איינען צייטערס מורק, איינעם זיך פארענליך אלס
פעסטע טעג און אונד אויך אלס יאר-נעמאנעס.

MAX VICTOR, Köln a.Rh. Luxuspapierfabrik.
פערטרעטער און בודאפעסט: סאמעל פינג VI. קאנעס-נאסטע 12.

ווארדע אבער יעצטס ווענען אורדעפירונג דער בערהאנדלען און האפט גענאממען. דיא אונטער-זוכונג ציינט דאס מיאלקאוסקי ויך איינגעהאנגען וואונדער ביינעבראכט האט אום דיא געשיכטע פאן דעם אבערפאלאג לויבראכט צו מאכען.
(איינ אמעריקאנישער היי-ראטהס-שווינדלער) פאר קריגעס בעריכטמטע וויר. דאס איין אנגעבליכער אבערליכער גינער אונגעטראגט. דער ווי ד'הינריך אבנגל-נאנטע אונד ויך איינזע צייט לאנג אין ווייען איפהיעלט איין אטצנערס דאָרף דיא מאַכטער אינעם דאָרטיגען יודישען קויפמאנעס געהאירטעהט האַמטע. נאך ווענען טאנען אבער מיט דער פאָטענציע זינער וואונג פירא אים בע-טראגע פאָטענציע 2860 פל/ איינע מיט דערען שמוק אונד זילבער פערשוואונדען וואו. דיא פאָלי-צייא ערווארטען היערוף. דאס דער שווינדלער אי-געמלך עבנלאַנדער הייסע אונד ויך שאן זייט לאנגע צייט און איראפא איפהיערלאטען האַמטע. דער פאָטער דער בעטראַגענען יונגען דיאאט קויפמאן ווייס אום איראפא געוואַנדערט. פירא מיט זינער פליכטיג געוואַנדערען שווענערזאָן פערזאָנלך פערפאַלנט אונד דע-זעלבען און לאַנד און איראפא פארשט. אים ווייס אין לאַנדאן איינטראַף. זאס ענגלאַנדער דאָרט שאן אונטער טראַכט אונד ריענעל. דער מיסטע זאכמטליכע געשטאַלענען ווערט-גענענטשאַנדע. דען בייא אום נאך גענדיגען ווארדען היערוס-געבאן איר אים ערע-שיוונג וואַלמע ען אבער ניכט אינוויליגען. דיא פערדאנדלונגען אין לאַנדאן הייערען מערה אלס הייז אונד אונד זא לאנגע און ענגלאַנדער דאָרט און אונטער-ווי-כונטראַכט. ווייס אונד דעסען מאַכטער איינ-טען פערציכט איר אים אינע בעשטראפונג דעם שווינדלערס. - ווייס אים אירנענס און לאַנדען איר נאך דאס אפער אינעם ווייטען גינערס אונד וואַרדען. אים ער ויך אס טאנע נאך זינער אבזונפט אים זינער וואונג זון זינעס ארוואַקאטען בע-נאב איר פאָלענדיך און מאן איר דער גינערס-טע און איר אידן צו. ענטריס אים מיט אינעם קו-בען טריפ דיא נאָלדע קעמטע געכט אונד אונד וואס בליטשענעל אונטער דער מענשענשאכט פערשוואונדען און געהויבן פאָליציס ליעם ויך פאן ווייס דיא פערזאכט-בעשרייבונג דעם דעבעס נעבען אונד בעשטעלמע דען קויפמאן פיר אדר אבענדס איר אים פאָליצי-אמט. ווייס גענאב ויך מיט זינעס ארוואַקאטען דארוף. פאָר דעם פאָליצי-געבידע ווארטעטען שאן דער פאָליציסט דען דער רייכער וואר בערייט אום אדר פערדאפמעט

רומענישע געזעכטניקרים.

דאס פרימעטערס רומאניען ווארדע בע-קאנטראך בייס בערהלעך געטרעטס/ איר פיר-שפראכע דעם פרימעטן בימאק צום זעלכט-שטאנדיגען קאניניך ערהאבען יעדאך מיט דער בעדינגונג אים דען ווען גלייכ בע-רעכט יונג גענען מיסטע. דיעווע לייכטונג ערווארטעט דאס ציוויליזירטע איראפא פאן ר-מאניען. אלס יעדאך דיעווע אים בעזיכעט דעם לאַנדעס/ וואר דען אירעם און קאנערעס הייער בעשטימטע האַמטע. זאכטע עס ניכט אים גערינג-טען דאראן דער אן דיעווע בעלדונג געניגט-טען ערווארטונג זע ענטשערעכע. ניעמאנד האַמט זימטעס וואס זעלבסטשטאנדיגע רומאניען אן זינע פערפליכטונג נעמאונט. עס האַמטע ניעמאנד איין רעכט דאצו. דענען אן אים דאך ניכט געשאפט-טען. ויך און איר אונטערען אונגענענדישען אי-נעס אונטערהאנגענען שטאמטעס/ צו מענען. זא וויר דענן און רומאניען דיא יודענפער-פאלונג לויטונג פארשטערקען גאנצע דאס דער-זעלבען איינמאל געמאדן ווערדען קאנטען. -

דעלדער לונע אונטערהעלט דער זעלבן זינע זאכטע פיר יעדען האַמטע ער אין פיינליכעס אירעס זענענדיגע פאָר-זיין שיען און צו אומשטראלען. זאָ אַכטע דאס מאל שיען צווישן גענדיגע אונטערען אלס פלאַנדיך איר דיעווע דער הערשאַפֿט אונטער דעם נישטע. דאס דער ראבני פאָאָרט איר דאס שלאַס צו פייסן קאָסטען מאַנע. דער נייז קאָנטען צו צוואר דען שטימען וואַנט זינער גאנצערן ניכט ענטשערענדיך. דאָר פאַלעט ער נאכ-דעם ער פאן דער טיש-געוועלשאַפֿט ויך איר קריגע צייט פֿערישטעטע האַמטע. דעם דיעווע אָנע זינען. פֿערישטעטע עספּאָנע דען ראבני און דעם נישטן פֿעס-זאלע דעם שלאַסעס. דיא וואר אין איר לאנג העכאבאל-לענדעס סאמעטעוואר געהלילט אין נאָלדענען שיען פֿערישטעטע האַמטע אירעס שאַק ערשטען האַמטע אומזיכעס בלויזעט פֿערישט ער נאנצע געשאפט דער פֿערישטען. ווא אונטע טיעווע פֿערישט אירע איר-שיעטערען ראבני גענענען אונד מיט ליענדעלעך מילדע שפּראַך. דיא און אן איינעם איר איר אונד אירען פֿערישטען ווען קענען. זאכטע איר מיט איינעם פֿערישטען און גענענען. דעם ראבני און איר אונטערישטעטע זינען געמאל אונד מיר געווענען. ווערדען געמיר אן מינעס געראכטעטע ער-לאַשען. אום און שטימעלעך גערייכט מיך דער עכטע הייער שטערען איינע טריבע נאכמיט איר עס איר איר צו מילדען האבן. שאַקען. אום 26. מאַי. זאלען אירע נאָ-בעטענאָסטען לענדישן פֿערישטען. (פֿאַרשטעטען פֿאַלעס)

וואַרדען. ווייס ערדעלט זינע אדר אונד קעמטע אונד דער דיעווע ווארדע צו זעכס מאַכטען געפאַנג-ניכט פֿעראורטיילט. דאס נאנצע פֿערהאָרען ווי-ערטע צען מינוטען.

(איינ דאָ קומענסען-פּאַלשער) וויא מאן אירן זעלמען פֿינעט. ווארדע יעמטע פאן דער בודאפעסטע פאליציא פערדאפמעט. דער פֿעסטגעגאָבענע הייסט יאזעף קאָרן אונד וואר פֿירער האַונדער-לייכטונג. מאן פאנד בייא אירם פֿיעלע פֿאַרטערפֿלך אונטערדירטע שטעמ-פעלן דער פֿערישטענע ארמ. און דער כהא-פֿעסטער פאליציא. דער בעריכטע-פֿאַרשטענענען. בערהערער איר קולטונגעגוינדען איר וויר.

(אין אונטערשליכער נאמטע.) דאס בעריכט-גרייט אן באַטאַפֿיאַ אירע יעמע דיא אונטערוונג גענען איינע ביינע מאַנעס אָנע קאַטאַצוי. זעלבע וויין וויב איר פֿערהאָרעט ווינע קאַטאַצוי. זעלבע פֿערישטע נייאָמיקס אים הייער מאן גענען זינע היל-לאָזע פֿירא פֿאַנגענען. זינע אונטען קענער מאכטען דיא אונטע דאס ער פֿירא געקעטעטע אן אינע וועקלע קאכטער איינעשלאַסען אונד אדר נור איינמאל דעם טאנעס ראַיע ערדאַפֿעלע אונטערשאַפֿען האבן. דער מאן ליענעט אללע דאך טעמע איר דאס ניכט. דא דאס נאנצע נאכ-בארישטע נענען אירן איוואנט.

רומענישע געזעכטניקרים.

דאס פרימעטערס רומאניען ווארדע בע-קאנטראך בייס בערהלעך געטרעטס/ איר פיר-שפראכע דעם פרימעטן בימאק צום זעלכט-שטאנדיגען קאניניך ערהאבען יעדאך מיט דער בעדינגונג אים דען ווען גלייכ בע-רעכט יונג גענען מיסטע. דיעווע לייכטונג ערווארטעט דאס ציוויליזירטע איראפא פאן ר-מאניען. אלס יעדאך דיעווע אים בעזיכעט דעם לאַנדעס/ וואר דען אירעם און קאנערעס הייער בעשטימטע האַמטע. זאכטע עס ניכט אים גערינג-טען דאראן דער אן דיעווע בעלדונג געניגט-טען ערווארטונג זע ענטשערעכע. ניעמאנד האַמט זימטעס וואס זעלבסטשטאנדיגע רומאניען אן זינע פערפליכטונג נעמאונט. עס האַמטע ניעמאנד איין רעכט דאצו. דענען אן אים דאך ניכט געשאפט-טען. ויך און איר אונטערען אונגענענדישען אי-נעס אונטערהאנגענען שטאמטעס/ צו מענען. זא וויר דענן און רומאניען דיא יודענפער-פאלונג לויטונג פארשטערקען גאנצע דאס דער-זעלבען איינמאל געמאדן ווערדען קאנטען. -

ווארדע אבער יעצטס ווענען אורדעפירונג דער בערהאנדלען און האפט גענאממען. דיא אונטער-זוכונג ציינט דאס מיאלקאוסקי ויך איינגעהאנגען וואונדער ביינעבראכט האט אום דיא געשיכטע פאן דעם אבערפאלאג לויבראכט צו מאכען.
(איינ אמעריקאנישער היי-ראטהס-שווינדלער) פאר קריגעס בעריכטמטע וויר. דאס איין אנגעבליכער אבערליכער גינער אונגעטראגט. דער ווי ד'הינריך אבנגל-נאנטע אונד ויך איינזע צייט לאנג אין ווייען איפהיעלט איין אטצנערס דאָרף דיא מאַכטער אינעם דאָרטיגען יודישען קויפמאנעס געהאירטעהט האַמטע. נאך ווענען טאנען אבער מיט דער פאָטענציע זינער וואונג פירא אים בע-טראגע פאָטענציע 2860 פל/ איינע מיט דערען שמוק אונד זילבער פערשוואונדען וואו. דיא פאָלי-צייא ערווארטען היערוף. דאס דער שווינדלער אי-געמלך עבנלאַנדער הייסע אונד ויך שאן זייט לאנגע צייט און איראפא איפהיערלאטען האַמטע. דער פאָטער דער בעטראַגענען יונגען דיאאט קויפמאן ווייס אום איראפא געוואַנדערט. פירא מיט זינער פליכטיג געוואַנדערען שווענערזאָן פערזאָנלך פערפאַלנט אונד דע-זעלבען און לאַנד און איראפא פארשט. אים ווייס אין לאַנדאן איינטראַף. זאס ענגלאַנדער דאָרט שאן אונטער טראַכט אונד ריענעל. דער מיסטע זאכמטליכע געשטאַלענען ווערט-גענענטשאַנדע. דען בייא אום נאך גענדיגען ווארדען היערוס-געבאן איר אים ערע-שיוונג וואַלמע ען אבער ניכט אינוויליגען. דיא פערדאנדלונגען אין לאַנדאן הייערען מערה אלס הייז אונד אונד זא לאנגע און ענגלאַנדער דאָרט און אונטער-ווי-כונטראַכט. ווייס אונד דעסען מאַכטער איינ-טען פערציכט איר אים אינע בעשטראפונג דעם שווינדלערס. - ווייס אים אירנענס און לאַנדען איר נאך דאס אפער אינעם ווייטען גינערס אונד וואַרדען. אים ער ויך אס טאנע נאך זינער אבזונפט אים זינער וואונג זון זינעס ארוואַקאטען בע-נאב איר פאָלענדיך און מאן איר דער גינערס-טע און איר אידן צו. ענטריס אים מיט אינעם קו-בען טריפ דיא נאָלדע קעמטע געכט אונד אונד וואס בליטשענעל אונטער דער מענשענשאכט פערשוואונדען און געהויבן פאָליציס ליעם ויך פאן ווייס דיא פערזאכט-בעשרייבונג דעם דעבעס נעבען אונד בעשטעלמע דען קויפמאן פיר אדר אבענדס איר אים פאָליצי-אמט. ווייס גענאב ויך מיט זינעס ארוואַקאטען דארוף. פאָר דעם פאָליצי-געבידע ווארטעטען שאן דער פאָליציסט דען דער רייכער וואר בערייט אום אדר פערדאפמעט

ווערער ערדאך ויך ווילדער לארם אין דער פערזאכט-לונג אונד געכאמלע ערשיפער דער דאס-הערד דאס וואָס: וויר דיא הייזאט דער פרינעסען הערוד האט דיא פריסען דיא הערשאַפֿט אירעס הייער ערהאָפֿען. אונד ווען איר דיא יודענאכטע אינעיערען זאלענען עטווא אונד יודען איר דענען ווי ביינען אין פֿיערען זעלבעס אונד דיא ניכט פֿערישטע האבן. אונטער שטאט פֿערישטען מיסטען? איר דיעווע טראט פֿערישטעטע אונטער ערע. אונטער געטען!

הארארא. ערע. געוויסען/ קיישעט בישען מיט הייערעס לאַנגע איר. אונד איר פֿערישטען צו מאַכטע איר איר זינעס פֿערישטען אונטער. גון איר וויל איראפוינט גענען איר ווי. וויס הייסט אירען זאן דער שטאט-שרייבע אבראפאראס בישען דארוף. דאס פֿערישטע ווענאָלע צו פֿערישטען. מאן אונד נאכט פֿערישטען ער ויך געהן. וויא ער אס בעשטער דיא איינע פֿערישטען. זינער אונד-הייסט שטילען קאָנטען. מיט פֿערישטען האַמטע פֿערישטען איר דיא ווען. נאך אַפֿט מיטלאנג מיר מין פֿלאן. דיא גליקלעכע שטערע איר פֿערישטען מיט פֿאַלעך גענען וויל איר אים דעם בעכער דער ראבני טייקען אונד מיר לאבען אן דעם נעכטער דער פֿערישטען/ דאקטען עס מיר. דאס איינע געבענדישן איר בעשטען! איר וויר יענע אַכטען פֿערישטען פֿערישטען קאָנטען. וויא? דער וואנט מינעס לעבעס מינע ויך פֿערישטען דער יודענאבני וואל ניכט אומאכט מינע פֿלאנען הייזקייט. זינעס אומאכט מיך דער ווענענער גענאנט אבן!

אונד זינעס נעפֿטיג האַמטע. ערווערטע דער דאס-הערד. זאלען וויר דאס לעבעס-ליקע אונטערישטע געטען

דיא ארמע אונד דיא גא-
 צי אן אים לויט-ארטיקל דער פארניכטונג-
 נומער אונדערעם בלאטטעס האבען וויר דיא דע-
 מאנשטראציען בעסערפאקען. ועלכע דאס יעלא-
 מיטש-רעגומנט אין קראקען פערזאנלעכע
 האט. דער קאממאנדאנט שייטש ענטשולדיג זיך
 און איראגאשיוו און שייטש. ענטשולדיג זיך
 נון. אונדערע פערזענלעכע דאס דיא גענעלעכע
 דעם קראנצעס אויף דאס גראב יעלאטשיטש אונד
 דיא אביא נעהאלטענע רעדע דורכ אים
 דיא גענעלעכע פאליטישע הינטער-
 גרונד נעהאבט האבען עס זיא אים געמאכט
 אין דען זינן נעקאממען נענען אונגאן צו דעמא-
 שטריקען. דאס רעגומנט האבען זיך צופאלליג און
 דער נאדע דעם באבעס יעלאטשיטש געפונען
 אונד וואללטע דיא שיעמאט פיר דען מאנן קונד-
 נעבען דעסען נאמען עס מאמט.
 פאסטש לע אן. (XIII. האט וויר אים
 ראם געמעלדעט וויר דאס נעדאכט-
 נים פערלערען. פאר קורצעס זאמען ער
 צו זינער אונדערבונג: "מינע לעממען לע-
 בענט אונד זינד נון נעקאממען".
 דאס שיקזאל דער פאלע אין
 רוסלאנד אים ניכט אום פילעס געמאכט.
 אלס דאס דער זינען. וויר אים ווארשוו בע-
 ריכטעט ווירד וואכסט דיא אויפגענונג אונדער
 דען רוסישען פאלען מיט יעדעס מאנע. נענער-
 נובער נאך נורקא האט זינער מאנע זיך אפגע-
 לך געאייסערט: "מאן מוס דיא פאלנישען הונדע
 זיך פסעלען דאס זיא זיך ניכט פאן דער קעסטע
 וואסען קאנען". דיא פאלען ווערדען פאן יעדעס
 הארענען נאמען פערנעגאלטען. אין דער ארמע
 ברינגט עס קיין פאלע ווייטער אלס האכשטענס אום
 ראנגע אינעם היפטמאנעס צו דען הארענען
 שלען ווירד נור אינע בעשראנגעס צאל פאלני-
 שער זינגלענע זונעלאסען. איבער אלל דאס זינד
 דיא פאלען. זיך ווערד עביטשטערט דאס זיא דיא
 געלענדישע צו אינעם אויפטמאנע זאמען.
 (ערלענענר איבער אלל
 אינעם איינעם איינע נבאהנ-צונעם)
 אים לעמבערנ ווארדען פאר קורצעס בע-
 ריכטעט דאס אויף דען זינען יסאל אונד
 רזעשיוו פערקערדענען פערזאנען-צוג אין
 איבערפאל פארבעייטעט אונד דער באהאנדל-
 מעג מיט אלקוויט. דער אין איינענאכט
 אונגלוק פארבעייטעט. דאביא איז מיטהאנדעלט
 ווארדען. נון שטעללט זיך דאס נאנעט אלס אינע
 לינע העררס. דיא דער נענאנטע וואכער ער-
 פונדען האט. ער האפטעט אויף אינע בעקער-
 אונד.

דאס אין האלאנד דאס גרוואסע פארנעהען רוכ-
 לאנד אינשטאמט פערדאמט ווירד. דער אכטאנן
 דעם הילס-קאממעס אים דער ערסטע וויצע-
 פארזינעט דעם אבערסטען געריכטראפעס. דער
 אכטאנן-שמעלפערטערטע אים דער פראנעס
 דער איר קולטוסגעמינדע. פאלאלאקדאני-
 עלס. אונדער דען אונטערזיכערן דעם איר-
 רופעס בעפריטע זיך פערדער קאמפאלישע אונד
 רופעסאטאמטען ייטשליכע אין מיניסטער-פאר-
 לאמענטס-מיטלעדער. נעמינדע-ראטהע. שרפט-
 שטעללעך. ארצעט. לעהרער. אוואקאטען. נע-
 שאפטלישע און וויר.
 (לעבענס-הויזער בייא כריס-
 טען אונד יודען.) פראפעסאר קאלמאן
 און באוועל האט נעמט און דעם העררסגעבען
 אין וועלכע דעם נאכווייזט. דאס דיא יודען דורכ-
 שטעלדן אין הארענעס אלטער עררייכען אלס
 דיא כריסטען. ער שרייבט אונדער אנדערעס: "דער
 אונטערשידע ווארען געוויס קיין זאך גראכער-
 וועגן דיא ניכטערנ הייט בייא דער כריסט-
 ליכען בעפאלקערונג בעזאן פערברייטעט ווארען.
 וויר בייא יודען. אום הויכשטעם לעבט דער
 יודע אום 12 יארדע לאנגער. אלס דער כריסט; דאס
 איז שטאטישס נאכגעווען אונד קאן ניכט
 אנגעפאכען ווערדען. דיא אינפאכע ערקלארונג
 פיר זינען אפפאלגנדע ערשיינונג ליענט אין דער
 טראטאכע דער נראסען ניכטערנ הייט
 דער יודען אין שפייע אונד
 טראכען. דעסאלב בלייבע אויך דיא יודען ביז
 אינס שפאטע אלטער גייט אונד קארפערליך
 פריש. - דער גרויסער פראפעסאר ווירכאו
 האט זיך פאר איינען יארדען אין דער שטראס-
 בעד נאטורפארשער-פערזאמלונג אין אהנליכער
 ווייזע געאייסערט. דאס קארפערליכע אונד גייטענע
 וואהל דער יודען ווארען נאך אום אין בעדייטענעם
 מערדע געדאכען וועגן זיא אללע דיא נעכטע
 אונדערער הייליגען רעליגיען שטרענג בעפאלען
 וואללטען. פאן דענען ער דאך הייסט: "אשר יעשה
 האדוהתי בך". דאס בעפאלגנדע יודען נעכטע
 טראכט עבען פיער. זעהר פיעל צור לעבענשווער
 בייא.)
 דיא שווארמטערייא דער פראנ-
 צאזען פיר רוסלאנד שטייט פאן
 טאן צו טאן. וויר נראם זינעלעכע אים גערט אים
 פאלגענדעס הערפאך: אים פארזינער בעזאך "ש-
 ראנד ווארדען אלס 1 סעפטעמבער דער אנטאר-
 געשטעללט אין דען שולען דען אונטער-
 ריכט דער רוסישען שפראכע
 אינצופארדען.

ערדערעצאן פראנץ פערדינאנד דעם
 ער מיט הערצליכער בעווענונג דיא האנד שטימלע-
 טע אונד דען הערצאן פאן ווירטעמ-
 בערג דעם ער גלייכפאלס דיא האנד רייכטע.
 דאן טראט קאווער ווילהעלם אויף אונדערען מיט-
 גיטער טראפען קאלבאן און צו אירן ווער-
 פריינדליך בעניסענען. מיטלערוויילע האמטע
 רייכטאנלעך פארזינען דען טראפען קאלבאן דע-
 ווכט אונד אלס זיך פאנען. בעניסענען גע-
 ביינען מיניסטער אינאנדער אין אונגעמיין הערצ-
 ליכער ווייזע. דיא מאינסטאנען אונד דיא פרינצען
 בעשמענען דיא פערדע אונד היטען מיט דעם
 נלאגענען בייא פראכטפאללעכע
 וועמטער זיך נאנן דאך. אין דעסען נאמען זיך
 איינע ריזיגע געשענעמענע אנגעוואמטע
 האמטע וועלכע דיא מאנארכען מיט ברוינענען
 האכרופען בעניסעטע. עס וואר אין נראסעס טרי-
 אומפ-טהאן ערויכטעט. בייא וועלכעס דיא בע-
 הארדען דיא מאנארכען ערווארטמען: דיא הייזער
 ווארען זיך נעמקייט.

פערלאבונג דעם רוסישען
 קראנפרינצען פאן מעהרעדען ייטשען
 וויר דיא פעלדאונג דעם רוסישען טראנפאל-
 גערט מיט דער פרינצעסין מאריע פאן גריע-
 כענלאנד אלס זינער בעפרייטענענע בע-
 צינגע. אינע פעמטבורגער נאכריכט מעלדעט
 זאגט. דאס קאווער ווילהעלם דעם
 פעלדאונג-פעסטע וועלכעס אין קאפענהא-
 גען שטאטפונדען זאלן. בעשטימט בייא ווארדען
 ווערדען.

פירטם ניקיטא פאן מאנע-
 נעקרא. דיא אים אן אינעם ערנסטע האל-
 שטוקונגספאלע.

(הנאון קאפאל רייך) דיא
 יעמט איינע מאנע אין באאן ווילטע
 פארניכטען מיטמאס הייזע אין בוראפעס אינ-
 געמראפען. ווא ער פאן דען מיטלעדער זינער
 נעמינדע פריינט בעניסעטע ווארדען.

פיר דיא רוסישען יודען האט
 זיך אין האנד דער היפטמאט פאן האלאנד.
 אין הילס-קאממעס געבילדעט. וועלכעס אים דען
 אנגעווענענע ברינגען זינער שטארט בע-
 שטעהט אונד יעמט איינען וואימען אויפאר-
 גונסטען אונדערע פערפאלגען רוסישען בירדער
 ערלאסען האט. דער אויפאר אים פאן פערזא-
 ליקייטען אללע קאנפעסאנען אונד אללער פא-
 ליטישען פארניגע אונטערזיכעט אונד בעווייזט

זאמט דער שטארט אין עספערליכער פעלחוס עוואכען
 קאנעט אונד אין אלס בירגעמיטער דיא הייליכע
 פסליכס האבען דיא שטארט פאר געפארען יעדוועדע אים
 צו שיינען און ענאמראנע אויך. דאס דיא בירגלעך אונד
 דיא יודען-נאמען אלס קאמפערקענטענס הייסען שאן
 איינע צאנען ווערדען.
 בייא דען געשעצן ווארען האפטעט דיא פערזאמ-
 לונג לארמענע זיך ערדאקען. אונד אין גרויסער ראהס-הער-
 ריכט זיך דאס ווארען.
 וויר ערקלענען זאמען ער. וויר פערדיינעטע אונדערעס
 בירגעמיטערס פירדיג און ווייסען וויר ער מיט עס
 ערלאמטענע אויפער זייט פאר הייזען ווארען אלס
 שטארט-שרייבער אונד יעמט אלס בירגעמיטער זינע
 פאלטעט אין דען הייזע דעם געניינזאמלע געשעללט
 האט אונד וויר ער שטעטס בעיהט וואר. דאס אונדערען
 אונד דען הייזעס דער שטארט דער פארדיינען אונד זי
 אויך צור שיינע גענען אונדער פריסק. אונד וויר ווירדען
 איינען פערזאמט אונדערען הייזע-הייזע בע-
 נעהן וואללטען וויר דיא ריכטע אונדערע פערלאסענען
 בעשילדערענע שטיקען פאר קראנקייט היינעוועכען הער-
 צאן קריגען אונד שפאלען.
 וואס פירען שיינע בוששען. וויר פאן זיינע זעס-
 טעל אויפפאהרענע. פאלטעט דער שיינע גענען זעל-
 בעט ערלייט און אהנען מיט אירעס סאך. דער קאווער
 פירדיג דיא הערצאמטען זעלענען אלס אכטלעכע-הער-
 פיר דיא קראנע באהענען פארדערען. אין פערלאסענע ווער
 גענען דאס וואהל דער שטארט שייטש אונד אונדערען

ליכטעס עוואנט אנלענען. אין הארעס שטוקע פראנ-
 טען פעלד אונד פאר. אונד דיא פאלע זאנען זא פארליך
 אין דען צוויינען. אלס אב נור גליק אונד פירדע הערדישען
 אונדער דען מעשען.
 זאכען האפטעט דיא אונד אום ראה-הייזע צו ליענישן
 דיא צוואלפטע טאנע-שטונדע פערדיינעט אלס דיא
 ראטה-העררען דער שטארט צו איינער אויסערוואהלענען
 זענער צוואסענענארהאטע אינע העפטע עררונג העררשע
 אין דער פערזאמלונג. דען געמאנד וואסעט ווארען דער
 גייע בירגעמיטער דער שטארט. אמברואוס ביטשען.
 וויר זא פאלטע זיך איינעווארען האפטעט. באלד מאכט יעדאך
 דיא אויפגענונג איינע פערזענליכע שטולעס פאלטען. אלס
 ביטשען דען וואל בעשראט אונד בענאן:
 אין האבע אויך פערדערטע אהטע-העררען צו דיע-
 דער שטונדע צו איינער זענען פערזאמלעט (הערצאכענע
 דער שטימעט מינעס געוויסענס אונד וויר עס דאס וואהל
 דער שטארט געבעטע. אונד אללע וואסעט אונדער
 פערשפארבעט הערצאן. אום זינען ערשינענענע אונד צו
 שטיללען פיעלע זיינער גייער וועגן דארלענע דער שטארט
 פערשפארבעט האט. דיא הערצאן פאלטעט ווארדעלעס אין
 דען וועגן אירעס געמאחט. אויך זיא הייפט שולדען אויך
 שולדען אללע אונד קלינארען אונד געניט-הייזע וויר
 פערשפארבעט אירע פערקויפט אונד אונדער וואהל בעקט-
 מערע איר שטולעס העררען נאר וועגן. וועלכעס דיא געניען
 פערזאמט דיא הערצאן איינער שטארט. ניכט מערע צו
 צוהאלטן אללע פאנע-געניטשטארט זינד בערייט פאן דיע
 קאמפערטע איינענאנען אונד נור דיא בירגערען אונד דיא
 ווערענאסע וויר נאך דאס איינענאנען דער הערצאן. דא

פאלליעטאן

דער וואונדער-רבי
 (היסטארישע רעזאלונג אים דעם 16. יארהונדערט) *
 (92. פארעמענונג)

דיא היידאט פרינצעסן העדוויג מיט הערצאן
 יאקאן מאכטע ווינערעס איינע שייך זיך דיא שלוא
 ערזאנענען פאלע בוישענס. נען האפטע דער שטארט-
 שרייבער געוועהן. דאס העדוויג אין אויך קלאסטער ער-
 שיינע ווירד. דיא דעם לייכטע שפיעל פיר זיינע געני-
 ווכט געהאט האפטעט. באלד ערפאר ער. דאס ווינערעס דעם
 ראביס פארשלאגן זיין קונסטפאללעס געווענע פלעאט
 אונד ערדרישען האפטעט. נירט-פעטשפאט אונד דער
 שטארט-שרייבער אויף האבען יעמטע לאט איהם אן דער
 פערזאן דעם ראביס בעיה. דאס נאנען ווענעפאלק
 וואללטע זיך זיינען גליהענען האפטעט פיהלען האפטעט. דיא
 גאנצע "הוינערעס" וואללטע זיך געניטעטע זא שווארען אין
 זיינע עביטשענען צאנען. אונד נור צו באלד זאללטע זיין
 האבען-שוואר זיך שיינענען ערפאללען.
 14.

דיע 24. מארץ דעם יארדעם 1447 וואר אין מילדער
 פרייהאלט-טאן. דיא ערוואנדער נאטור האפטעט אונד הער-
 (* גיא איינשטיינען באנענעטען ווענערן וויר אויף פער-
 לאנגען דיא ביהער ערשינענען פארשענענען ריזען האב-אוי-
 טענענען ערזאמלונג ראטעס צו.)

